

Suomen Lakimiesliitto
Uudenmaankatu 4-6 B
00120 Helsinki

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

HE 26/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä

Lausunnon pääkohdat

- Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien johtajan kelpoisuusvaatimuksena tulee olla oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen
- Organisaatorakenne voi johtaa esteellisyysongelmiin

Yleistä

Julkinen oikeusapu on tärkeä osa oikeudenhoitoa ja sen toiminnan taloudelliset edellytykset tulee turvata tavoitteena asiakkaille kohtuulliset odotusajat ja oikeusavun muu reaalin saatavuus. Hallinnon tiivistäminen ja tehostaminen on hyvä tavoite, mutta taloustilanne ja määrärahojen pienentäminen eivät saa johtaa palveluiden vähentämiseen. Kysymys on oikeusturvan kannalta tärkeästä toiminnasta, johon oikeusvaltiossa on löydettävä tarvittavat määrärahat ja sitä kautta resurssit. Esitettävien muutosten tulee lähtökohtaisesti lisätä oikeusapupalveluiden määrää ja laatua.

Kelpoisuusvaatimuksista

Lakimiesliitto pitää positiivisena, mikäli johtavat oikeusavustajat voivat jatkossa keskittyä aiempaa enemmän asianajo- ja edunvalvontatyöhön, kun hallintotehtävät siirtyisivät oikeusapu- ja edunvalvontapiirien johtajille ja hallintosihteereille. Menestyksellinen asiantuntijaorganisaation johtaminen edellyttää kuitenkin vahvaa substanssin hallintaa, eli laaja-alaista asiantuntemusta sekä oikeusapu- että edunvalvontatoimesta.

Oikeustieteen maisterin tutkinto antaa ainoana kotimaisena tutkintona valmiudet oikeudellista asiantuntemusta edellyttäviin tehtäviin ja tällaisten tehtävien vaatimien erityistietojen hankkimiseen. Näin ollen oikeusapu- ja edunvalvontapiirien johtajan kelpoisuusvaatimuksena tulee olla muun oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittaminen.

Esteellisyydestä

Esityksen 11 §:n mukaan julkisia oikeusavustajia koskevat samat esteellisyyssäännökset kuin asianajajia. Esityksen mukaan oikeusapu- ja edunvalvontapiirin virat olisivat piirin virkoja. Esityksessä todetaan erikseen, että saman oikeusapu- ja edunvalvontapiirin eri oikeusaputoimistoissa työskentelevät julkiset oikeusavustajat eivät ole esteellisiä edustamaan vastapuolia, jolleivät he yksittäisissä asiassa ole esteellisiä.

Asianajajia koskevien tapaohjeiden esteellisyyssäännökset ovat tiukat. Se, että julkisten oikeusavustajien virat ovat piirin virkoja saattaa aiheuttaa tapaohjeissa tarkoitetun esteellisyyden ja on tulkinnanvaraista, voidaanko mahdollinen tapaohjeista johtuva esteellisyys ehkäistä säätämällä saman piirin julkisten oikeusavustajien välisestä esteettömyydestä lainsäädännöllä. Mikäli tuomioistuimien toteaa saman piirin julkiset oikeusavustajat vastapuolina jääveiksi, johtaa tämä huomattaviin lisäkustannuksiin.